

vzoče, da zaključijo trikratni živijo. Potem prebere vdanostno brzojavko na kralja, ki jo članstvo z burnim aplavzom sprejme.

Odzdravi gostov.

Okrajni glavar g. vladni svetnik Znidaršič se zahvaljuje za pozdrave. Z veseljem se je odzval, da prebije nekaj časa med učitelstvom, ker ga pozna in spoštuje kot pionirja na kulturnem polju, ker vrši eno najtežjih nalog z vzgojo mladine. Najskrenejše nas pozdravlja in želi, da bi naše zborovanje doseglo velik uspeh, za nas, šolo, narod in za državo.

G. župan Pirce pozdravlja skupščino najskrenejše v imenu občine. Napredno mesto Kranj je že od nekdaj na dobrem glasu, da ljubi šolstvo in visoko ceni učitelje, zato vse meščanstvo s simpatijami sledi našemu delu in si šteje v čast, da se vrši zborovanje v Kranju. Omenja kolebanje in zmešnjave političnih strank. Posamezniki se brigajo za svojo korist, dobrobit države jim je deveta briga. Naše narodno učitelstvo je poklicano, da vcepi v mlada srca ljubezen do ujednjene domovine. Treba je, da učitelstvo vzgoji nov rod, ki se bo držal gesla »salus rei publicae«. Želi, da bi se nam posrečilo to nalogo izvršiti sebi v čast, domovini v srečo in v spas. Z iskrenimi željami, da bi se današnje zborovanje, mogoče ponašati za lepimi uspehi tako v strokovnem, kakor tudi v nacionalnem pogledu nas še enkrat v imenu mestne občine pozdravlja.

G. ravnatelj Košnik pozdravlja skupščino v imenu najvišje institucije na Gorenjskem, t. j. kot ravnatelj gimnazije ter izjavi: »Prišli ste v našo sredo, da tukaj obravnavate svoje stanovske težnje, da se napojite z duhom, ki je potreben za nadaljnje delovanje. Pozdravljam vas tovariši, ki polagate seme v mlada srca in jih vzgajate, da bodo izpolnjevala svojo dolžnost v vsakem oziru. Vaše delo jasno priča, da ste prišli s pravim duhom, da je delovanje pravilno.

Pozdravljam vas nadalje v imenu državnih uslužbencev in upokojencev. Mi uradniki moramo biti povsod skupno na braniku svojih pravic. Pozivljam vas, da v vsakem oziru povdarjate, da moramo biti v prvi vrsti uradniki in uslužbeni, potem šele strankarji. (Gromovito ploskanje.) Pozdravljam vas še enkrat in se zahvaljujem za priznanje.

Nato omenja poverjenik, da nas ni mogel posetiti naš predsednik UJU **Vlada Petrovič**, ker je nujno zadržan v Beogradu. Tov. tiskar prečita njegov dopis. Predlaga pozdravno brzojavko. Po pozdravnih nagovorih pride na vrsto referat tov. Dolgana.

Vzgoja kmetijske mladine po šolski dobi.

Za svoj globoko znanstveni in vsestranski bogati referat je prejel tov. poročevalec od skupščine kakor tudi od poverjenika toplo zahvalo.

Njegova izjava so bila v glavnih pogledih sledeča:

Izobrazba je individualna ali pa socialna. Naša izobrazba mora biti socialna in čili ji mora biti **ljudska izobrazba**; sprejemati in asimilirati moramo one kulturne dobrine, ki bodo narodu v korist. Element, ki veže ljudi v družbo, je proizvodnja dela; od večje ali manjše proizvodnje so odvisne tudi duševne razmere kakega naroda. To načelo moramo upoštevati pri izobraževalnem delu med narodom, bodisi da gre za deco ali pa za odrasle ljudi; tudi pri vzgoji kmetijske mladine mora veljati ta smer. **Naš narod je kmetijski in država bo uspevala, če dvignemo kmetijski stan.** Kmetijsko ljudstvo pa ne sme biti sredstvo za kake druge namene, ampak mora biti subjekt našega delovanja.

Nekaterim je mar le moralna vzgoja mladine, obkavarovati jo hočejo pred moralnimi zablodami. Uspeha pa ni, ker se ne brigajo za gmetni položaj mladine. Misli bi morali najprej za njihov kruh.

Danska visoka ljudska šola stremi, da bi ljudstvo etično prerodila, potem pa tudi gospodarsko. To hoče doseči z vzgojo v zavodih, kjer mladeniči živijo v prijateljskih in intimnih stikih z učitelji; osebnost vpliva na osebnost.

Naše ustanove za izobrazbo kmetijske mladine so enostranske: ali upoštevajo le kmetijsko strokovno stran ali pa le kulturno; spojit pa moramo v organsko enoto oba elementa.

Izobrazba v raznih zgodovinskih dobah nam dokazuje, da je bila vzgoja vedno taka, da je imel do nje korist tisti razred, ki je takrat vladal. Vzgoja kmetijske mladine mora biti tudi taka, da bo koristila kmetiskemu sloju.

Eno leto »delovne šole«.

(Ob priliki razstave 6. razreda in 50-letnice deške osnovne šole v Studencih pri Mariboru od 2. do 4. julija 1927.)

Petdesetletnica deške osnovne šole v Studencih je dala povod, da se je pod vodstvom upravitelja tov. A. Hrena priredila v glavnem delavskem centru mariborske okolice razstava vseh deških šolskih izdelkov. Ni pa bila ta razstava običajne šolske kvalitete, ampak izlozba izrednega, povsem novega in marsikomu sploh še nepoznanega obilježja. Zraven vzornih proizvodov nižjih razredov je posebno senzacija vzbudila samostojna razstava delovne zajednice 6. razreda (vodja tov. Ernest Vranc), ki se je predstavila kot nekaj neoficijelni »poizkusni razred« in je pokazala uspeh delovnega pouka (industrijskega tipa) tekom enega šolskega leta.

Mnogo se danes govori, še več pa piše o »delovni šoli«, tintam je tudi že obstojala v kakem predavanju, skoro vsak nadzornik jo že več let priporoča, vendar jo še marsikdo smatra za šolo in Karibdo in vse ostane pri starem. Poznam tovariše, ki kljub čitanju domače in tudi novejša pedagoške literature ostanejo pri najboljši volji — na mrtvi točki. Vzrok? Deloma pomanjkanje praktičnih smernic in prenasajenja teoretskih razglabljanj, deloma flegmatična komodnost, največ pa zakrknjena konservativnost, češ, saj gre dobro po starem kopitu! Na srečo se že precej jasni (tudi pri naši organizaciji, ki že letos nudi izobraževalni tečaj) in mnogo je že tovarišev, ki uvidevajo potrebo reforme današnje šole v praktično smer, nekaj jih je, ki so reformo po današnjih možnostih že izvedli!

In ravno v Studencih smo videli, da tak preokret ni tako težaven, kot si ga marsikdo predstavlja, treba je le odločnosti in dobre volje. Prvi poizkus, ki smo ga videli,

Naš mladenič naj najpoprej spozna svoj družabni in gospodarski položaj ter se naj zaveda, da je socialno bitje. Človek pa ni socialen, če ne proizvaja. Mladini moramo tedaj dati tudi strokovno kmetijsko izobrazbo, zato da bo več proizvajal. Da bo pa mogel zadržati živeti, mu je treba etične izobrazbe, ki se naj dopolnjuje s čitanjem in poznavanjem leposlovnih del, domačih in svetovnih. Mladina naj bo informirana o svetovnih dogodkih, ki se jih naj navadi tudi kritično presojati.

Različna je stopnja razpoloženja za izobrazbo med našo mladino, vendar lahko rečemo, da je povprečna duševnost sprejemljiva za kulturo in je treba le sposobnih delavcev.

Važna je osebnost, ki bo vzgajala mladino. Prvo je, da je prepojena z najčistejšim demokratizmom in da čuti gospodarske in kulturne potrebe kmetijskega ljudstva; malomeščanska duševnost bi mu bila le v kvar. Osebnost mora biti kreпка in je nasprotstva in neuspehi ne smejo žaliti. Obvladati mora ona znanja, ki so kmetiskemu ljudstvu potrebna.

Kmetijski urad bo ustanovil kmetijsko-nadaljevalne tečaje za kmetijsko mladino. Teh tečajev pa bo le malo, ker ni denarnih sredstev, zato bo treba ustanoviti mladeniške klube ali krožke. Pa tudi kmetijsko-nadaljevalni tečaj bodo morali biti po svoji obliki in življenju le krožki, v katerih bodo vladali mladeniči sami, učitelj jim bo pa le tovariš.

V organizaciji naj se sestavi odsek, ki bo pospeševal mladinsko vzgojo med kmetiskim ljudstvom. V ta odsek pa naj se pritegnejo tudi zastopniki ljudstva, potem pa oni sloji, ki so poklicani, da delujejo med ljudstvom. Glavno pa je, da beseda postane dejanje!

Tov. Jos. Ahlikova je v temperamentnem govoru začela svoj referat

Naša mati

ter je v poetični obliki podala vse etične in socialne prilike naslovne teme. Fascinirala je članstvo tako, da je bila med govorom in posebno ob koncu živahno aplavdirana. Referat bo priročen v Učit. Tov.

Kot zadnja točka dnevnega reda je referat tov. Malnariča.

Rdeči križ — človekoljubna organizacija.

Tov. Malnarič nam razlaga ustroj organizacije Rdečega križa, povdarja njen pomen, našteva dobrodelne ukrepe organizacije med vojni in po vojni ter prosi učitelstvo naj jo v njenih humanih stremeljenjih podpira.

Poverjenik se mu zahvali za izčrpano in strokovno izdelan referat nakar omeni, da je dnevni red izčrpan.

Zahvaljuje se g. Janku Majdiču, ki nam je blagohotno odstopil prostore za zborovanje, direktorju gimnazije g. Košniku za prostore, v katerih so zborovali odseki, g. županu Pirce, in g. Hrovatinu, gospodarju »Narodnega doma«. Zahvaljuje se še posebej tukajšnjim tovarišem, ki so pod vodstvom tov. Lapajneti vse vzorno pripravili za zborovanje.

Položitev venca pred spomenik velikega kralja Petra I. — Osvoboditelja.

Za zaključek pozove poverjenik učitelstvo, da se odpravi pred spomenik kralja Petra I. Osvoboditelja, kjer položi venec v imenu pov. UJU — Ljubljana, učitelstvo pa zapoje »Bože pravde«.

Na grobeh naših narodnih mož.

Celokupno učitelstvo odide potem na pokopališče, kjer nas je tov. Mervič pri Prešernovem grobu spominjal vseh zaslug mož, ki počivajo tu in sicer Prešerna, Jenka, biv. urednika Učit. Tovariša Žumra, spomnil se je tudi drugih tovarišev, ki počivajo tu, nam pred očmi njih težko nacionalna borba, njih ljubezen do domovine in stanu ter nas bodril, da v tem pravcu nadaljujemo do končne zmage. V imenu UJU je položil venec, spleten iz planinskih rož na Kravcu, na grob Prešerna, Jenka in tov. urednika Uč. Tov. Žumra, navzoči pa so zaklicali trikratni »slava« v počaščenje njihovega spomina.

S tem je bila skupščina zaključena v znamenju najresnejšega pozitivnega dela, ki ga ne ovrže še tako nizkotna, škodoželna zavist.

(Predloge, sprejete na skupščini, prinesemo v prihodnji številki.)

znači precejšen prelom s preteklostjo in vendar je nepričakovano dobro uspel.

Prvi hip smo z nekako skepsko ogledovali ogromno delo 12—14-letnih dečkov v teku 1. šolskega leta, a kmalu smo se prepričali, da veje tu povsem drug duh, duh praktičnosti in produktivnosti. Vsa polna šolska soba kaže uspehe individualne in socialne vzgoje studenških delavske mladine. Snov celega leta ima kraju primerno kulturno tehnično tendenco, ki veže vseh 13 delovnih skupin v eno celoletno učno enoto, ki se zrcali v izreku: »Delo sladi življenje!« To je vodila smer, ki se je obdelala po principu samodelavnosti, domorodnosti in koncentracije na poseben produktiven način.

Vsak učenec je vodil svojo »Delovno knjigo« in v njo je zbiral vse podatke in izsledke posameznih delovnih skupin — vse ilustrirano in kolorirano, da ima gledalec povsem tudi jasno sliko estetske vzgoje. Razstava je bila razdeljena po delovnih skupinah, ki jih je razredna zajednica obdelala tekom šolskega leta: Jesen, praznik vseh mrtvih, Ujedinjenje, Miklavž, Božič, Novo leto, žima, pust, pepelnica, Velika noč — praznik pomladi, Jurjevo, ljubi maj — krasni maj, Binkošti — praznik poletja, počitnice prihajajo. Pri vsaki skupini so bile skupini primerne slike, izdelki iz gline, lesa, zvezki, delovne knjige itd. Zanimivo je, da se je risanje kakor tudi ročno delo (izrezov, model, kart., mizarstvo) gojilo le kot učni princip, torej v zvezi z vsemi predmeti, ki so se koncentrirali v delovne skupine. To se mi zdi za višjo stopnjo edino pravilno, ker se sistematično risanje goji itak od 1.—5. razreda. Značilno je tudi delo teh delovnih zajednic, v katerih pride individualnost učenca do veljave: vsak riše kak drug predmet, ki pa mora biti v zvezi z delovno skupino. Učenci sami iščejo motive za dotično delovno skupino, seveda je brez-

Splošne vesti.

KONTRAKTUALNA STOTINA.

Med tremi tisoči učitelstva v Sloveniji je dobra stotina takozvanih kontraktualcev, učiteljev, ki so nastavljeni pogodbeno. To so brezdomovinci proti svoji volji. Italija jih je vrgla na cesto, ker so čutili slovensko, v Sloveniji žive kot ne dobro došli gosti, ker so italijanski državljani. Biti državljani je namreč več, kot pa biti pripadnik enega plemena. Poleg tega je posebno zadnji čas slovenska narodna zavest toliko napredovala, da poznamo Kranjce, Štajerce, Primorce, Korošce, med tem ko je pojem Slovenec zaenkrat še nerazčiščen in nedognan, pojem eksaltiranih fanatikov.

Pa k stvari! Stotina kontraktualnih učiteljev je polom slovenskega gospodarstva. To mnenje je prevladovalo v uradnih in neuradnih krogih, ko je bilo število kontraktualcev še daleko nižje, in prevladuje danes, ko je narastlo — čuj! — na celo stotino. Zadržali so gospodarski polom v deželi le na ta način, da so pogodbenim učiteljem odmerili 60% plačo. Teh šestdeset odstotkov ima svojo logiko. Ali ima ostalo učitelstvo polno plačo kot nagrado za svoje državljanstvo, ali se hoče pri kontraktualcih dokazati, da je v resnici predobro plačano? 40% je zagonetna številka, ki dokazuje, da moreš živeti prav tako s celo, kakor s polovično plačo. Če ne dokazuje še, bo pa to dognal eksperiment!

Ministrski svet, ki je koncem meseca aprila pretresal položaj pogodbenih učiteljev, je priznal, da je postopanje s kontraktualci nevzdržno. Priznal je, da so brezpravnici, s tem, da jim je zagotovil službo za tri leta s pogodbo, priznal je s tem, da je načelno ustanovil, da se plačujejo kakor ostalo učitelstvo. S tem kontraktualci še daleko niso zenačeni z ostalimi, ker ne morejo nikakor doseči stalnega nameščenja, da niti ne govorimo o vseh drugih pravicah, ki izvirajo iz tega. Ministrski svet je načelno priznal, da gre učitelju za isto delo enako plačilo, in ga zavaroval pred samovoljo lokalnih činiteljev s tem, da mu je zagotovil službo za tri leta.

Ukrep ministrskega sveta so kontraktualci sprejeli z odkritim veseljem. Ni bilo vse, kar so želeli, a bilo je mnogo. Predvsem je dajalo upanja, da bo že enkrat padla ona nedobrohotnost, ki so jo imeli dovolj prilike spoznavati posebno v mariborski oblasti.

Vse kaže, da se je kontraktualno učitelstvo v tem varalo. Vse kaže, da hočejo lokalni činitelji ostati — vzlic ministrskemu sklepu — kontraktualcem enako nenaklonjeni kakor doslej. Zakaj dvojna mera spriči bore stotine ljudi, ki so prestali več slabega kot dobrega — je umljiva samo majhnim, res majhnim ljudem, in bodo znali razložiti samo pigmejci, a še ti ne v obraz, ker se sramujejo. Ali je res, da odjedajo pogodbeni učitelji kruh drugim? Ta očitek prevladuje celo med nekontraktualnim učitelstvom samim. Jasno je, da stotina ljudi ne more pasti odločilno na tehtnico. Tudi so dobili kontraktualci večinoma taka mesta, ki jih drugi niso marali. Po naših središčih je polno oseb, usposobljenih za učiteljsko službo, ki raje doma čakajo boljših prilik, kakor pa da bi šli v hribe, kamor so šli kontraktualci. Ali so take osebe oškodovane? Ali so njih gmetne prilike tako slabe, da jim brezposelnost, preganjanje in zlostavljanje ljudje odjedajo kruh? Krilatice o odjedanju kruha je zrastle na slabo pognojenih tleh in jo more krmiti kvečjemu zloba. Pojav, da javnih in zasebnih služb ni dovolj, ni omejen le na šolstvo in tudi ne le na Slovenijo, ne samo na našo

državo. Kriza je vsečez, in kdor hoče na menoma biti krivičen, bo dolžil, da jo je povzročila stotina brezpravnih ljudi.

Povsem drugo vprašanje je, kako so kontraktualci s svojo nagrado živeli. To ni le vprašanje administracije, marveč vprašanje najprimitivnejše človeške pravičnosti. Kriči že dejstvo samo na sebi, da prejema eden od dveh, ki vršita isto delo, komaj polovico od drugega. Zalostno pa je, da, zločinsko, ako so se pustile stradati cele učiteljske rodbine le radi ločevanja med kontraktualci in nekontraktualci. Kontraktualci s svojo nagrado ni mogel živeti. Ako je imel na nesrečo še kakega svojca, da ga je moral podpirati, je trpel bedo. Rodbine pa so se morale odreči vsemu ter so se zadolžile, ako so hotele imeti najnujnejše za obstanek. Te razmere trajajo že leto in več, pa še ni trohice razumevanja za njih težek položaj pri nekaterih takih, ki bi od njih lahko zahtevali nekoliko uvidevnosti, da niti ne govorimo o sočutju. Ali hočete pogrniti ljudi v bolezen in pogin?

V večjo čast fiskusa se v teh mesecih na poseben način štedi prav pri ljudeh, ki so bili stalno mačehovsko tretirani. Ministrski svet je kontraktualce izenačil z ostalim učitelstvom ter jim pogodbeno zagotovil polno plačo za vso službeno dobo. S tem bi bila popravljena krivica, ki se je delala doslej. A kaj doživljamo? Rešuje se slovensko gospodarstvo pri stotini stradaljočih ljudi. Vzlic ministrskemu sklepu, vzlic pravični pogodbi se kontraktualcem odtrguje pošteno zasluženost s tem, da se jim nakazuje polna plača šele z julijem tekočega leta. Kaj pomenja to? Ali pomenja, da bo moral pogodbeno nastavljeni učitelj tudi nadalje računati za nenaklonjenostjo kot tujec, ki drugim odjeda kruh? Ali pomenja, da se mora reševati gospodarska kriza pri tistih, ki najtežje živijo?

Prizadeti učitelji, pomagajte si s takojšnjimi prizivi, kakor hitro ste dobili obvestilo, da ste oškodovani vzlic jasnemu besedilu pogodbe! Prepričani smo, da bo sčasoma vendarle zmagala zakonitost nad zlo voljo.

—ski.

— Samoizobraževalni tečaj pov. UJU od 25.—30. avgusta v Ljubljani. Okrajna učiteljska društva, ki še niso odgovorila na tozadevno okrožnico poverjeništvu, naj to store takoj! Prijavijo se lahko tudi posamezne učne osebe direktno pri poverjeništvu. Predavanja so razvidna iz zadnje številke »Učit. Tov.«

— Cena vožnje za skupščino UJU bo javljena takoj, kakor hitro se izve rezultat. Do sedaj še ni ugotovljeno ali bode ¼ ali le ½ vožnja, ker min. saobr. še ni rešilo tozadevne vloge.

— Teme za učiteljsko skupščino UJU v Skopju, ki jih je razpisal Izvršni odbor UJU so bile istemu vpslane. Izbrane so sledeče: Prva: »Program naše organizacije v bodočnosti«, druga: Borivoj Josinovič, učitelj v Šabcu. Druga: »Občji pregled naših prosvetnih razmer in njihovo izboljšanje«, poroča Nikola Gašić, učitelj na učiteljskem v Mostarju. Obe temi bodeta natisnjeni v »Narodni Prosveti« in je z objavo pričela »N. P.« v 56. številki od 24. julija t. l.

— Onim, ki gredo na glavno skupščino UJU v Skopje. Mislim, da je za največjo večino slovenskega učitelstva, ki se odpravlja na skupščino v Skopje, tako Skopje kakor Južna Srbija docela neznan svet; zato mislim, da bi vsakomur dobro došel vodnik, ki bi pokazal in povedal, kaj je isto novo, kar se bo videlo, odkod je in zakaj, kakšna je njegova povest. Najprimernejša takega vodnika pa sem našel v knjigi »Skopje i Južna Srbija«, ki jo je l. 1925. izdalo in založilo »Prof. društvo v Beogradu«, a so pri njeni sestavi sodelovali

po tedenskem delovnem načrtu, ki se je vsled raznih »priložnosti« seveda mnogokrat »prevrgel« in nastal je novi, ki je odgovarjal spremenjeni situaciji. Glavno je, da so bili učenci vedno »v tekočem« in so sami iskali nove »senzacije«.

Kakor rečeno, je koncentracija tako spretno izvedena, da kaže vsakemu opazovalcu učni postopek iz povsem novih vidikov. Ne dopušča mi prostor, da bi navedel izložene stvari, omenil bi le, da so bile razstavljene stvari, ki presegajo smoter osnovne šole, kar dokazuje, da se z organizacijo delovnih zajednic in s pomočjo delovnega principa doseže mnogo več nego zgolj s skupnanim verbalizmom in golim intelektualizmom.

Razstava je imela namen tovarišem pokazati novo metodo »delovnega pouka«, t. j. udejstvovanje v smeri prostega duševnega dela in s tem v ozki zvezi ročno delo, ki ne sme preiti v brezmišeln obrtniški delatizem, ampak se mora vedno naslanjati na celokupen pouk. To udejstvovanje delovne zajednice 6. razreda je bilo posebno evidentno in so s tako metodo popolnoma soglašali tudi oficijelni zastopniki šolske oblasti, ki so si razstavo ogledali (oblastni nadzornik Senkovič, nadzornik Koropec in Tomažič).

Razstava je kot prva tovrstna izložba specialne delovne šole vzbudila veliko pozornost ne samo med domačim delavstvom, ampak še posebno med tovariši, ki so z novimi idejami dobili spodbudo k novemu delu. Soglasno so izrazili željo, da se razstava obnovi začetkom šolskega leta ob priliki prvega zborovanja za vse učiteljsko mariborskega okraja. Tov. Vranc se je razdevojil odzval vabilu za mesec september in takrat tovariši in tovarišice na plan za ideje nove šole! Postanimo pionirji šolske reforme v prid sedanjosti in bodočnosti mi vsi: stari in mladi!

Br. R.